

POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Téma diplomové práce: Trpící služebník Hospodinův v židovské a křesťanské tradici

Jméno studenta: Barbora Freund

Vedoucí práce: Jiří Beneš

Popis a hodnocení práce:

Diplomová práce „Trpící služebník Hospodinův v židovské a křesťanské tradici“ studentky Barbory Freund má 72 stran, včetně stran nečíslovaných: a) strana titulní s dvojjazyčným názvem; b) dvojjazyčná anotaci se soupisem klíčových slov; c) prohlášení a poděkování. Dále práce obsahuje desetinně tříděný obsah, seznam zkratk, seznam použité (přiměřené a tříděné) literatury (primární, sekundární, encyklopedie a slovníky + zdroje z internetu, celkem 33 titulů českých, anglických a hebrejských) a jednu přílohu (fotokopii masoretského znění Iz 52,13-53,12). Anglické Summary je v práci nahrazeno poměrně rozsáhlou anglickou anotací. Vlastní stať má devět kapitol (str. 9-67) + úvod a závěr (devátá je chybně číslována jako sedmá i v obsahu). Těžištěm je jak rozsahem, tak obsahem kap. 6. Poznámkový aparát tvoří 306 položek standardně pod čarou na stránce. Všechny formální náležitosti diplomové práce jsou splněny.

V Úvodu studentka upozorňuje na oblibu této perikopy, zdůvodňuje ji, formuluje tři přístupy k jejímu výkladu a naznačuje svůj pracovní postup: chce se věnovat možnostem výkladu samotného hebrejského znění a pak je konfrontovat se dvěma protichůdnými vykladačskými přístupy (židovským a křesťanským stanoviskem). Kap. 1-5 obsahují v podstatě technické údaje doplňkového rázu k vlastnímu výkladu hebr. textu, který je v kap. 6. V prvních dvou kapitolách shrnuje známá fakta nejprve o historickém kontextu vzniku prorocství zvaného Druhý Izajáš, pak o literární kritice celé Izajášovy knihy. V následující kapitole „Služebník Hospodinův v rámci liturgie“ upozorňuje na neobyčejnou oblibu Ebedských písní v křesťanské tradici a jejich naprosté pomínutí v liturgické tradici synagogální. To vysvětluje jejich křesťanským výkladem spojeným s osobou Ježíše Krista (tvrzení však nezdůvodňuje). V páté kapitole se věnuje (pouze) dvěma postavám Čtvrté ebedské písně, a sice služebníkovi (který ovšem sám nemluví a aktivně nevystupuje) a vypravěči. Služebník je buď jedinec (spíše v křesťanském pojetí) nebo kolektiv (spíše v pojetí židovském, kde to ovšem není jednoznačné). Sama se nepřiklání k žádnému pojetí jako k nejpřesvědčivějšímu výhradně. Pomíjí však dvě postavy, které v textu mluví a o služebníkovi podávají subjektivní svědectví: Hospodina a kolektivní postavu mluvící v 1.pl., byť naznačuje, že je totožná s vypravěčem. Připouští, že může jít i o stylizované svědectví samotného proroka (str. 19). Úvaha o prorokovi jako referentovi služebníkova utrpení je ovšem jen nahozena a nezdůvodněna. Na str. 26 v prvním odstavci ve výčtu vypravěčů však schází zcela (proč?).

Zásadní pozornost diplomandky je zaměřena na překlad a výklad čtvrté Ebedské písně v nejrozsáhlejší šesté kapitole magisterské práce. Navzdory tomu, že jde o tak obtížný text, podařilo se jí čtivé, svěží a srozumitelné přetlumočení, které je dobře zajištěné (prosté fantazírování i intelektuální exhibice), přiměřeně hutné, neboli strohé (stále mluví ad rem), přesvědčivé a inspirativní. Při překladu studentka a) pracuje výhradně s hebrejským textem; b) ověřuje význam každého hebrejského tvaru; c) nenechává se vést běžnými způsoby překladu, tzn., že se pokouší vyhnout pokušení opisovat komentáře; d) hledá nové, zajištěné a neotřelé možnosti (často je pouze naznačuje a nerozvádí); e) připouští více možností překladu, čímž docíluje zvláštní plasticity výpovědi o služebníkovi; f) upozorní vždy na možnost, která je z její perspektivy nejpravděpodobnější. Zaujímá tedy jasná (nikoli však rezolutní) stanoviska.

K vcelku poměrně dobré práci mám však také několik výhrad:

- a) odkaz na Dt 26,8 (str. 26, 2.odst.) visí ve vzduchu. Proč by mělo jít o odkaz? Co by z toho mělo vyplývat pro výklad Iz 53,1?
- b) u některých slov upozorňuje studentka na kultické pozadí termínu, ale nikde nevysvětluje, do jaké pozice (role) to výpověď o služebníkovi posouvá;
- c) u pozn. 76 zastupuje referenční odkaz jen jméno Gesenius. Schází bibliografický údaj. Zřejmě technickou nepřesností je také absence hebr. slova ve znění Iz 53,11;
- d) tvrzení, že určitá figura má pouze estetický význam, nebo „nemá hlubší teologický význam“ (str. 32) je příliš rezolutní. Vyloučení teologického významu by se muselo nejprve prokázat;
- e) uvedení divokého komentáře Cyrila Alexandrijského k Iz 53 je sporné. Studentka sice upozorňuje na to, že jde o příklad radikální interpretace, se kterou se neztotožňuje, ale nevyjadřuje se k jeho závaznosti. Cyrilův asociativní a homiletizující výklad není příkladem současného křesťanského postoje ke komentování Ebedské písně. Je spíše historickým dokumentem. Naproti tomu komentář od RaDaK-a tvoří dosud závaznou součást vykladačské tradice i proto, že přísnou vazbou na hebr. text a předchozí interpretace se brání asociativní výkladům. Je tedy dnes pro vykladače (i křesťanského) použitelný. V případě překladu obou komentářů je však třeba ocenit snahu studentky uvést do českého prostředí v podstatě neznámé historické interpretace čtvrté Ebedské písně;
- f) na str. 22-23 studentka při vysvětlování hebr. slovesa j-d-a uvádí význam „spatřit očima“, který se pojí spíše se slovesem j-r-a. Jde o tvrzení nestandardní, které je třeba doložit místy, kde by se v tomto významu sloveso j-d-a mohlo vyskytovat a současně lexikony, či vykladači, kteří (a proč) zde tento význam vidí.

V Závěru studentka upozorňuje na další možnosti pokračování bádání a znovu připomíná svůj záměr. Lze konstatovat, že záměr výkladu se jí podařilo realizovat, byť výběrem velmi starého a nezávazného křesťanského komentátora docílila jistého zkarikování současného (tj. ve XX. století) křesťanského bádání. Myslím však, že to nebyl úmysl a že křesťanská vykladačská tradice skutečně dlouhou dobu tento vykladačský styl zastávala. Tato pro křesťany nepřiliš lichotivá konfrontace s vlastní vykladačskou minulostí i s víceméně neznámým židovským interpretačním stylem by jistě zasloužila další popularizaci.

Výhrady, které k práci vznáším, nejsou zásadní povahy. Ke všem (včetně té, proč v kap. 5 uvádí jen dvě postavy čtvrté Ebedské písně) se studentka může vyjádřit. Předpokládaje, že se s nimi při obhajobě práce studentka snadno vyrovná, hodnotím diplomovou práci Barbory Freund jako výtečnou.

V Praze, dne 15.8.2010

Jiří Beneš

